

УДК 330.101

Задорожна О.Г.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародної економіки та світового господарства
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

ВІД ЕКОНОМІКИ ДО ГОСПОДАРСТВА: ОСНОВНІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ АНТИКРИЗОВОГО ПАРАДИГМАЛЬНОГО ПЕРЕХОДУ ДО ФОРМАТУ ПОСТНЕКЛАСИЧНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ

FROM ECONOMICA TO ECONOMY: THE BASIC METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF ANTI-CRISIS PARADIGMAL TRANSITION TO THE FORMAT OF POST-CLASSICAL ECONOMIC SCIENCE

АНОТАЦІЯ

У статті показано, що перехід у формат нової постнекласичної економічної науки має відбуватися через розрізнення феноменів економіки і господарства. Це сприяє виходу з кризового стану неокласичної економічної науки через дослідження внутрішнього духовного світу господарюючої особистості. Методологія постнекласичної економічної науки базується на трьох положеннях: єдиній трипостасній духовно-біо-соціальній природі людини; свободі-відповідальності людини як глибинному архетипу розгортання її життєдіяльності; уномі людяності, що включає в себе геном (біологічне) і мемон (культурно-соціальне), потенційно задає вектор для реального благосного господарювання. Триалектика як головний метод постнекласичних людиномірних досліджень базується на онтологічному положенні про трипостасну природу господарюючої людини; у практичному плані дає змогу обґрунтувати і розробити нову антикризову стратегію духовно-ноосферно-сталого господарського розвитку, реалізація якої сприятиме зростанню добробуту населення.

Ключові слова: постнекласична економічна наука, трипостасна духовно-біо-соціальна природа людини, уном людяності, стратегія духовно-ноосферно-сталого господарського розвитку.

АННОТАЦИЯ

В статье показано, что переход в формат новой постнекласической экономической науки должен осуществляться посредством разграничения феноменов экономики и хозяйства. Это способствует выходу из кризисного состояния неокласической экономической науки через исследование внутреннего духовного мира хозяйствующей личности. Методология постнекласической экономической науки базируется на трех положениях: единой трипостасной духовно-био-социальной природе человека; свободе-ответственности человека как глубинного архетипа развертывания его жизнедеятельности; уноме человечности, который включает в себя геном (биологическое) и мемон (культурно-социальное), потенциально задает вектор для реального благосного хозяйствования. Триалектика как главный метод постнекласических человекомерных исследований базируется на онтологическом положении о трипостасной природе хозяйствующего человека; в практическом плане позволяет обосновать и разработать новую антикризисную стратегию духовно-ноосферно-устойчивого хозяйственного развития, реализация которой способствует повышению благосостояния населения.

Ключевые слова: постнекласическая экономическая наука, трипостасная духовно-био-социальная природа человека, уном человечности, стратегия духовно-ноосферно-устойчивого хозяйственного развития.

ANNOTATION

The article shows that the transition to the format of a new post-non-classical economic science should be carried out through differentiation of economic and economic phenomena. This facilitates the exit from the crisis state of the neoclassical economic science through the study of the inner spiritual world of the eco-

nomical personality. The methodology of post-non-classical economic science is based on three propositions: a single tri-static spiritual-bio-social nature of man; freedom-responsibility of man as a deep archetype of the development of his life activity; one humanity, which includes the genome (biological) and the memon (cultural and social), potentially sets the vector for a real good management. Trialectics as the main method of post-nonclassical human-dimensional research is based on the ontological position about the tri-static nature of the managing person; in practical terms, allows to substantiate and develop a new anti-crisis strategy of spiritually-noospheric-sustainable economic development, the implementation of which will contribute to the improvement of the well-being of the population.

Keywords: post-non-classical economic science, tri-static spiritual-bio-social nature of man, unicity of humanity, strategy of spiritually-noospheric-sustainable economic development.

Постановка проблеми. Сучасна економічна наука переживає кризову полосу свого функціонування. Неокласична, неоліберальна наукові парадигми не можуть знайти шляхи і розробити заходи для виходу з кризи реальності. Головна причина такого кризового стану економічної науки і реальної дійсності, на наше глибоке переконання, полягає у відстороненні економічною наукою досліджень *внутрішнього духовного світу господарюючої людини-особистості*. Вже слід зрозуміти, що саме людина через свою свідомість завдяки критичному мисленню пізнає навколишній світ і прагне до якісно-інакше можливого благосного господарювання заради своєї гідності, забезпечення добробуту, щасливого життя. Проте наука ще не розуміє природу людини, її внутрішнього світу, де панують не лише матеріальні інтереси і потреби, а й відтворюються та реалізуються духовно-моральні цінності, внутрішні мотиви життєдіяльності, ідеали й образи кращого майбутнього. Зараз в економічних науках загалом і зокрема в тих, що вивчають світ праці, багато невпорядкованого набору різноманітних теорій, методів, кривих, формул, але бракує системного погляду на людину; не сталося глибокого опрацювання та реальної інтеграції концепцій людини економічної, людини соціальної і людини відповідальної. Як результат – замість «дерева» економічної науки маємо, за образним висловом О.І. Ананьїна, «сад камінців» [1].

Для виходу з кризи потрібно насамперед кардинально змінити методологічні основи економічних досліджень через перехід із поля економіки до формату господарства, яке являє собою цілісну сферу життєдіяльності людини. Зміна методологічних засад уже починає відбуватися у форматі нової *постнекласичної людиномірної економічної науки*, яка насправді стає *господарствознавчою наукою* з її новою методологією – *особистісною*, яка сприяє *триаlecticкому* розумінню реальності, де повинні панувати гармонія, справедливість, довіра між людьми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зрушення у бік формування нової постнекласичної економічної науки відображається у публікаціях вітчизняних учених-економістів, мислення яких не обмежується традиційною економічною проблематикою. У цьому аспекті можна назвати теорії екуніки й уному людини, що розробляє В.М. Тарасевич [2; 3]; гіпотезу про трипостану – духовно-біо-соціальну природу людини й антикризову стратегію духовно-ноосферно-сталого господарського розвитку (Г. В. Задорожний [4–6]), зростання ролі ціннісних орієнтирів економічного розвитку (А.О. Задоя, Г.М. Пилипенко, І.Б. Швець та ін. [7]) і цінностей трудового життя (А.М. Колот, О.О. Герасименко [1; 7]); соціальної відповідальності (О.Ф. Новікова, В.М. Шаповал [8; 9]) та ін. З'явилися й спеціальні монографічні роботи, присвячені безпосередньо проблематиці формування постнекласичної економічної науки [10–12].

Мета статті полягає у розкритті основних методологічних проблем необхідності переходу від координат економіки до господарствознавчого поля мислення, де відбувається справжнє осмислення і відображення цілісної реальності та цілісної господарюючої людини.

Виклад основного матеріалу дослідження. Неокласична, неоліберальна економічна наука, на думку багатьох вітчизняних і закордонних дослідників, перебуває у глибокій затьожній кризі, яка є однією з головних причин дійсної сучасної глобальної кризи-лабіринту. Вихід із цієї кризи традиційна класична і неокласична економічна наука не може знайти насамперед тому, що вона продовжує функціонувати у форматі механіко-матеріалістичного бачення реальності, коли духовність ігнорується. Класик менеджменту Пітер Ф. Друкер ще в середині 60-х років ХХ ст. констатував, що «з тих пір, як у середині ХVІІ ст. Декарт оголосив розмисли про *духовну сутність людини недоречними*, західний світ цікавився лише тим, що існує *поза людиною*, – природою і суспільством» [13, с. 215] (виділено нами. – О. З.). Тому головна увага економістів-науковців завжди була звернена на вивчення матерії та економічних показників, що зосереджені передусім на вимірах матеріальних інтересів і потреб людини.

Традиційна економічна наука виходить із майже вічних догм про *біосоціальну природу*

людини й про економічного індивіда, де духовна засада-якість-характеристика у кращому випадку зводиться до *інтелекту*. У вчених-економістів ще немає розуміння й упевненості в тому, що *дух, духовність та інтелект – не одне й теж саме*. Можливо, тому, що зі свого економічного окопу не видно більш широкого горизонту реальності, в якій *матеріально-фізичний світ неодмінно взаємодіє з духовним світом*, а ці два світи є рефлексивними сторонами однієї, *єдиної синкретичної, цілісної реальності*. При цьому саме *духовний світ є визначальним* щодо перетворень Природи і розвитку господарства й людської свідомості.

Нова постнекласична економічна наука має своїм предметом *людинорозмірні комплекси*, де людина, *цілісна особистість* зі своїми цінностями, мотивами, устремліннями, інтересами й потребами є *ядром* такого комплексу. Це означає, що людина-дослідник уже виступає не як сторонній споглядач об'єкту наукового дослідження, а міститься *всередині* такого *об'єкта*. Тим самим людинорозмірні комплекси мають *духовну основу* функціонування і розвитку, де саме *свідомість* людини – ядра людинорозмірного комплексу відіграє *фундаментальну роль*. Звідси постнекласична економічна наука представлена як *новий формат світорозуміння*, який відкриває можливість *виходу з кризи* економічної теорії й кризової глобальної дійсності через виокремлення і обґрунтування комплексу принципів, постулатів і цінностей вироблення сучасного *людиномірного знання*, де саме особистість задає імпульси розвитку.

Методологія постнекласичної економічної науки, за великим рахунком, зводиться до *філософії господарства*. Напрацювання Каразінської методологічної міждисциплінарної школи господарських досліджень протягом двадцяти років її функціонування дали змогу всебічно обґрунтувати, що ця нова методологія економічного аналізу базується на *трьох рефлексивних засадах-положеннях*: *єдиній трипостасній духовно-біо-соціальній природі людини-особистості; свободі-відповідальності* людини як глибинного архетипу розгортання її життєдіяльності; *уномі людяності*, що включає в себе геном (біологічне) і мемон (культурно-соціальне), потенційно спрямовує і задає вектор для реального благосного господарювання. При цьому *гіпотеза* про трипостасну духовно-біо-соціальну природу людини вже сприймається як *аксіома* соціально-трудова наука: «Як аксіому слід прийняти цілісно *три іпостасі природи людини*, а саме: *духовну, біологічну, соціальну*» [14, с. 814].

Ці три рефлексивні теоретичні положення свідчать, що, по суті, йдеться про нову *особистісну методологію* дослідження цілісного господарства, яка формується як *методологічне ядро* становлення нової постнекласичної людиномірної економічної науки. Предтечою особистісної методології можна вважати теоретичні

розробки економіста зі світовим іменем, випускника Харківського університету М.І. Туган-Барановського, який виходив із *безумовної цінності особистості*, з визнання «однієї верховної святині – людської особистості» [15, с. 15–16], з того, що «особистість людини є священною і верховною метою в собі» [16, с. 57].

При цьому наші дослідження дали змогу *вести в науковий обіг* поняття «свобода-відповідальність», що відображає суто людський архетип [17]. У цьому плані категорія «свобода-відповідальність» є не лише певним *духовним еквівалентом* категорії «простір-час», що характеризує цілісність *фізичного* світу, а й дає змогу «входити» і досліджувати суто специфічний *внутрішній духовний світ людини*, бо лише людина у своїй життєдіяльності реалізує свободу і несе відповідальність за свої рішення і вчинки. Свобода і відповідальність є *двома сторонами однієї медалі* – «свобода-відповідальність». Без відповідальності свобода перетворюється у свавілля, у безвідповідальність з її гостро негативними наслідками для людини, суспільства і Природи. Категорія «свобода-відповідальність» сприяє поглибленню *онтологічного розуміння олюднення (одуховлення) в коеволюційній господарській життєдіяльності людини*. Свобода-відповідальність є тим глибинним архетипом, який розгортається протягом життя, але у повному обсязі реалізується у вчинках *цілісної особистості*, людини-господаря, яка свободо-відповідально ціннісно запліднено творить своє благосне господарство.

Все вищевказане характеризує фундаментальну специфіку постнекласичних людино-мірних досліджень і витікає з необхідності *чіткого розрізнення* категорій «економіка» і «господарство», яке було проведено представниками філософії господарства. *Економіка* – це специфічне *товарно-грошове, вартісне, купле-продажне господарство*, яке функціонує *через гроші й заради грошей*, тому економіка за більш глибинного аналізу дістала назву *грошономіки*, а потім і фінансоміки. Специфіка економіки пов'язана саме з *грошима*.

Господарство – *цілісна сфера життєдіяльності*, життєвідправлення людини, яка має передусім *ціннісні координати* поліпшення *якості життя* господарюючої людини. Вона є *особистістю* – базовим свободо-відповідальним творчим суб'єктом розгортання інакше якісного можливого, бажаного господарства. Для господарюючої людини висхідною умовою і результатом наслідком є саме розвиток господарства у форматі *духовно-моральнісних людських цінностей*. Якщо функціонування і розвиток відбувається поза таким ціннісно-людським форматом, то він набуває лише форми *економіки-грошономіки*, де людина завжди залишається *засобом* вироблення *прибутку*, нарощення грошово-речового багатства.

Розрізнення категорій економіки і господарства в методологічному плані дало змогу

побудувати їх *логіко-категоріальні ряди*, щоб більш чітко зрозуміти зміст указаних категорій. Для *економіки* логіко-категоріальний ряд включає такі поняття: біосоціальна природа людини – економічний індивід – цільова розрахункова раціональність – прибуток – економіка – конкуренція – інший (ворог) – війна. Якщо всі інші категорії добре відомі економічній науці, то категорія війни лише введена до категорійного апарату цієї науки. «*Економіка – війна, світ – війна, глобальна війна!*» – пише Ю. М. Осіпов. – Війна реальна, віртуальна, фіктивна і дефективна одночасно. Одна реклама що коштує! А обробка свідомості? А міриади «дез», «димових заслонів», «дурочок», що запускаються? І після всього цього економіка, ця зовсім злочинна магія, котра прикрита товаром, грошима і корисністю, що оправдується необхідностями, законами й потребами... не... марення?» [18, с. 74]. Гроші, війна та економіка в умовах глобальної перманентної кризи стають взаємопов'язаними феноменами. Проте є й особливості: економіка країни, що веде у себе війну, не сприяє розвитку національної економіки, не веде до зростання добробуту народу.

Для характеристики *господарства* можна «побудувати» свій логіко-категоріальний ряд: *духовно-біо-соціальна природа людини* – *цілісна особистість* – *ціннісна раціональність* – *якість життя* – господарство – *співробітництво*, партнерство – *ближній* – *мир*. Тобто на чільне місце за розуміння та дослідження *господарства* ставиться саме те, що людина-господар є насамперед *духовною цілісною особистістю*, яка цілісно реалізує свою свободу-відповідальність через співробітництво з ближніми особистостями заради добробуту, благополуччя і миру.

При цьому основоположне методологічне значення має проведене М. Вебером розрізнення *цільової* та *ціннісної* раціональності. У роботі «Господарство і суспільство» він розробив *теорію раціональності*, де розрізнив дві пари визначень раціональності по соціальній дії – цільову і ціннісну, а за економічною активністю – формальну і сутнісну. Ці два розрізнення, за великим рахунком, майже ідентичні, але все ж вони можуть використовуватися у різних значеннях. При цьому вони відображають *фундаментальну* структуру людської діяльності, але в *актуальній* структурі кожна з них стає актуальною у різні історичні періоди розвитку людства. Оскільки в межах традиційної соціальної науки соціальна дія є більш всеохватною категорією, яка включає в себе й *економічну активність*, то з *погляду осмислення проблем і шляхів виживання* людства нині стає більш актуальною перша пара раціональності – цільова і ціннісна.

В основі цільової раціональності, за М. Вебером, лежить «очікування певної поведінки предметів зовнішнього світу й інших людей; ці очікування використовуються як «умови» чи «засоби» для досягнення активним суб'єктом

своїх раціонально поставлених і продуманих цілей» [19, с. 24]. Цілераціональна дія постає тоді, коли «ціль, засоби і побіжні результати раціонально зважуються і прораховуються. Це включає в себе розгляд альтернативних засобів досягнення цілі, зв'язків між ціллю й побіжними наслідками та, нарешті, відносини різних можливих цілей одна до іншої... у цьому разі діє не афективна й не традиційна», а тому цілераціональність є лише *засобом* реалізації *системи цінностей*, а сама вона завжди зорієнтована на принцип «граничної корисності» [19, с. 25–26]. Цілераціональність в економічній сфері співвідноситься з *формальною* раціональністю, яка визначається *мірою* технічно можливого для господарства і дійсного *розрахунку*, тобто має *кількісну* визначеність досягнення *цілей*, які витікають із *цінностей* життєдіяльності господарюючої людини.

Ціннісно-раціональна соціальна дія таким суб'єктом визначається як дія, «заснована на вірі в самодостатню цінність деяких етичних, естетичних, релігійних чи інших форм поведінки незалежно від того ступеня, в якому вони здатні забезпечувати успіх» [19, с. 24–25]. Ціннісна раціональність оплодотворяє людську діяльність через «заповіді» чи «вимоги», в яких бачить індивід свій *обов'язок*. Вони постають *безумовними вимогами*, а тому й реалізуються, незважаючи на можливий для себе збиток. Через ці заповіді-вимоги люди запроваджують у житті свої переконання про обов'язок, гідність, красу, релігійні визначення, благочинність деякого «предмета» будь-якого роду. Вони являють собою запліднюючий *дух* людської господарської діяльності. У внутрішньому підкоренні таким заповідям людина вбачає сенс життя.

Специфіка сутнісної раціональності визначається тим, що «аналіз *не обмежується* простою констатацією чисто *формального* й (відносно) однозначного факту, що цілеспрямована дія заснована на *раціональному розрахунку*, котрий використовує найбільш удосконалені технічні методи, але певним чином приймає до уваги *вищі цінності*, будь то етичні, політичні, утилітарні, гедоністичні, феодальні (станові), егалітаристські чи будь-які інші, а результати господарської діяльності, немов би «раціонально» розраховані вони були, *оцінюються* також і за шкалою «*ціннісної раціональності*» чи «*сутнісної цілераціональності*» [19, с. 85–86] (виділено нами. – О. З.).

Все це говорить про те, що визначати *структуру модернізації соціально-економічної політики* необхідно в аспектах *ціль- і ціннісної раціональності* з погляду сучасних викликів у форматі неоліберального і духовно-ціннісного сценаріїв антикризового розвитку. Цільова раціональність економічного розвитку досліджується в рамках суто економічного підходу, проте *антикризова* економічна політика, що має спрямовуватися на підвищення *добробуту населення*, може бути задовільною лише у *цін-*

нісно-раціональному форматі, який стає *доленосним* щодо виживання людства. Ціннісна раціональність як глибинно-сутнісний вираз духовно-біо-соціальної природи людини має задавати *якість цілей* раціональної господарської діяльності, а отже, встановлювати суто *людяний дух* господарських трансформацій.

Наукові уявлення про специфіку і принципи нової постнекласичної економічної науки розширюються насамперед через уведення до поля наукового аналізу сучасного господарства *нових теоретико-методологічних положень* про: *пріоритетність онтологічного знання* задля реалізації імперативу виживання людства; необхідність пізнання цілісної господарської реальності та цілісної господарюючої особистості, де проблемами *духовності* людини стають *головним вектором* постнекласичних досліджень людино-розмірних комплексів; розуміння *людяності* як вищого прояву духовності у сфері господарства; *особисті* онтолого-екзистенційної *відповідальності* базового господарюючого суб'єкта та ін.

При цьому для дослідження антикризового господарського розвитку відкриваються нові можливості через наукову гіпотезу про *уном людяності* (В.М. Тарасевич, Г.В. Задорожний), у якому виражається суто людська, людяна висхідна якість-код людського роду. Уном включає в себе гени (біологічне) і меми (культурно-соціальне) і задає *суто людську якість людини-універсуму*, мікрокосму через реалізацію у господарських трансформаціях *архетипу «свобода-відповідальність»*. Розгортання уному відбувається протягом *усього життя*, але він ефективно реалізується, коли через самопізнання й окремі *свідомі* *свободо-відповідальні вчинки* людина бере активну участь у творчості благосного господарства. «Оскільки людині властивий цілком визначений уном як контрарність геному і мемону, і цей уном співрозмірний і рекурентний життєвому шляху людини, постільки й у творіннях людських уном концентрується, відтворюється і виражається» [20, с. 140].

Формат нової постнекласичної людиномірної господарствознавчої науки пов'язаний із новим методом наукового дослідження господарства і господарюючої людини – *триалектикою* [21]. Якщо коротко говорити, ми вбачаємо, що *зміст триалектики* як головного методу постнекласичних людиномірних досліджень базується на *онтологічному* положенні про трипостасну – духовно-біо-соціальну природу господарюючої людини, а потім розкривається через нову антикризову стратегію *духовно-ноосферно-сталого господарського розвитку*. Цим задається *принципово нове поле* наукових досліджень, яке відкриває нові можливості сутнісного наукового пошуку. Метод триалектики виявляє *нове розуміння протилежностей* як внутрішніх моментів процесуючої *живої дійсності*, коли вони не розділяються і не зливаються, а *постійно взаємно збагачуються новим змістом* цілого,

у якому *єдиноріччя*, що виходить із *сакральних смислів-іпостасей реальності*, є основою триалектичного осягнення цілісного світу і цілісної людини, її господарства. Триалектика (жива триєдність) реалізується через *всюдисущий «духовний клей»*, який зв'язує *біологічний* (матеріально-фізико-хімічний) та *соціальний* (взаємодія індивідів) світи-сторони *єдиної реальності* та «створює» й *саму суто людяну* всепроникаючу *духовну* сторону-основу *єдиної синкретичної реальності*, яка розгортається через різноманіття протилежностей, але в господарському аспекті *єдності свободи-відповідальності*.

Триалектика стає головним методом розроблення національної антикризової стратегії відродження – *духовно-ноосферно-сталого господарського розвитку* у форматі постнекласичної економічної науки. Триалектика відкриває розуміння трипостасної природи людини і спонукає до розуміння й реалізації *триадного розгортання синкретичності*, яка в науковому аналізі сприяє виділенню *трьох проблемно-цільових блоків* управління національним господарським розвитком: *духовно-моральнісного та етико-морального* (відродження людяності на основі розгортання глибинного особистісного архетипу свободи-відповідальності та уному людяності); *біо-генетично-оздоровчого* (формування і забезпечення демографічно зумовлених потреб існування людини, сім'ї, особистого розвитку, забезпечення екологічно сприятливих умов проживання людини від природно-спокійного перебігу вагітності до космо-планетарного порядку) та *соціо-партнерсько-кoeволюційного* (організаційно-управлінські та законодавчі передумови розгортання продуктивної взаємодії всіх суб'єктів національного відродження і розвитку шляхом добровільного об'єднання наявних різноманітних ресурсів і свідомої відповідальної участі у задоволенні актуальних приватно-суспільних інтересів через соціальне партнерство).

Соціальне партнерство у широкому плані нами бачиться як основний антикризовий тренд розгортання ціннісно-раціональної взаємодії особистостей у процесі відродження національного господарства України. Соціальне партнерство є ефективним механізмом *добровільної соціальної об'єднаної взаємодії різних суб'єктів господарського розвитку заради досягнення їх загальної мети шляхом добровільного, свободовідповідального об'єднання наявних усіляких ресурсів*: інтелектуальних, трудових, фінансових, матеріальних та ін. Воно мислиться як головний *ціннісно-цільовий механізм* і шлях успішного вирішення накопичених надзвичайно гострих соціально-економічних проблем.

Дослідження духовної основи-складника вказаної стратегії певною мірою спирається на положення про зростання ролі *«м'якої сили»* в сучасних господарських анти- і посткризових трансформаціях. Це дає змогу певним чином

відійти від суто технократичного мислення з його морально-ціннісною дезорієнтацією. «М'яка сила» у широкому розумінні фіксує вплив *духовних, нематеріальних, культурних складників* у господарській політиці, тобто вона сприймається як невидимі, нефізичні мотиви й дії насамперед у *ментальній* сфері відносин, що сприяють розв'язанню актуальних питань життєдіяльності людини, суспільства, людства у цілому. Оскільки «м'який складник» діє у сфері *цінностей і принципів господарювання*, то він може реалізуватися й у *негативному* напрямі, коли відбувається *маніпуляція свідомістю* задля цілеспрямованого зламу національних моральних норм, цінностей, святинь та історичної багатовікової пам'яті народу. «М'яка сила» у широкому розумінні фіксує вплив *духовних, нематеріальних, культурних складників* у господарській політиці, тобто вона сприймається як невидимі, нефізичні мотиви й дії насамперед у *ментальній* сфері відносин, що сприяють розв'язанню актуальних соціально-економічних питань життєдіяльності людини, суспільства, людства у цілому.

Висновки. Для виходу з кризи потрібно насамперед кардинально змінити методологічні основи економічних досліджень через перехід із поля економіки до формату господарства, яке являє собою цілісну сферу життєдіяльності людини. Економіка – це специфічне товарно-грошове, вартісне, купле-продажне господарство, яке функціонує через гроші й заради грошей. Господарство – цілісна сфера життєдіяльності, життєвідправлення людини, яка має передусім ціннісні координати поліпшення якості життя господарюючої людини.

Зміна методологічних засад уже починає відбуватися у форматі нової постнекласичної людиномірної економічної науки, яка з її новою методологією – особистісною сприяє триалектичному розумінню реальності, де повинні панувати гармонія, справедливість, довіра між людьми. Таке розуміння виводить на необхідність розроблення національної антикризової стратегії відродження – *духовно-ноосферно-сталого господарського розвитку* через виділення *трьох проблемно-цільових блоків* управління національним господарським розвитком: *духовно-моральнісного та етико-морального; біо-генетично-оздоровчого і соціо-партнерсько-кoeволюційного*. У цьому плані постає завдання розроблення проблемно-цільових заходів щодо їх реалізації для блага українського народу.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Колот А.М., Герасименко О.О. Концепт гідної праці як теоретико-прикладна платформа розвитку соціально-трудової сфери. Проблеми економіки та політичної економії. 2017. № 2. С. 7–55. URL: <chrome-extension://mhjfbmdgcfjbbpaeiojfohoefgihjaj/index.html>.
2. Тарасевич В.Н. Экуника: гипотезы и опыты. М.: ТЕИС, 2008. 565 с.

3. Тарасевич В.Н. О триединой субстанции и тайне институтов. Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія «Економічна». 2011. Вип. 40-2. С. 74–77.
4. Задорожний Г.В., Колупаєва І.В. Людська діяльність: зміст і трансформація структури у сучасному господарському розвитку. Харків: Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, 2009. 158 с.
5. Задорожний Г.В. Человекоспасительная функция хозяйствоведческой науки. Харьков: Точка, 2012. 180 с.
6. Задорожний Г.В. Духовно-ноосферно-устойчивое хозяйственное развитие как стратегический вектор возрождения украинского общества. Харьков: ВННОО имени В.И. Вернадского, 2015. 108 с.
7. Ціннісні орієнтири інституціоналізації економічного розвитку / За заг. ред. А.О. Задорі. Д.: НГУ, 2010. 768 с.
8. Діагностика стану та перспективи розвитку соціальної відповідальності в Україні (експертні оцінки); НАН України, Ін-т економіки пром-ті. Донецьк, 2013. 296 с.
9. Шаповал В.М. Соціальна відповідальність бізнесу в структурі управління економікою. Д.: ДНУ, 2011. 357 с.
10. Задорожний Г.В., Задорожня О.Г. Человекомерная экономическая наука: проблемы методологии. Харьков: ВННОО имени В.И. Вернадского, 2015. 416 с.
11. Задорожна О.Г. Постнекласичні методологічні засади дослідження сучасного господарства. Харків: Точка, 2017. 452 с.
12. Задорожний Г.В., Задорожня О.Г. Человечное мирохозяйственное видение (Очерки новой личностной методологии). Харьков: Точка, 2017. 261 с.
13. Друкер П.Ф. Эпоха разрыва: ориентиры для нашего меняющегося общества. М.: Вильямс, 2007. С. 215.
14. Колот А.М. Наука о труде: становление и теоретико-методологическое обновление. Политическая экономия: прошлое, настоящее, будущее; под ред. В.М. Гееца, В.Н. Тарасевича. К.: ЦУЛ, 2014. С. 799–822.
15. Туган-Барановский М.И. Современный социализм в своем историческом развитии. СПб.: Будущность, 1906. 260 с.
16. Корнейчук Б.В. Гуманистическая политэкономия М.И. Туган-Барановского и субъективные факторы кризиса. Социальная экономика. 2012. № 4. С. 54–63.
17. Задорожний Г.В., Колинько О.Г. Личностный архетип «свобода–ответственность» как истинное основание хозяйства и исток спасения человечества в XXI веке. Социальная экономика. 2013. № 2–3. С. 7–26.
18. Осипов Ю.М. Восхождение. Четверть века в походе за истиной. 25 лет Центру общественных наук при МГУ. 1990–2015. М.: ТЕИС, 2015. С. 74.
19. Weber M. Economy and Society. Vols. 1-2. Vols. 1. New York, 1968. – P. 24.
20. Тарасевич В.Н. Политическая экономия: универсальность, универсальность и фундаментальность. Політична економія. 2015. № 1. С. 140. URL: http://vuapek.ho.ua/PE2015_1.pdf.
21. Задорожний Г.В., Задорожня О.Г. Триалектика как методология истинного хозяйственного постижения реальности и человека. Академия Тринитаризма. М., Эл № 77-6567, публ. 23380, 18.05.2017. URL: <http://www.trinitas.ru/rus/doc/0016/001f/00163299.htm>.